

Uresničevanje ciljev projekta SKUM

Robi Kroflič

**RAZVIJANJE SPORAZUMEVALNE ZMOŽNOSTI S KULTURNO-
UMETNOSTNO VZGOJO**

Zaključna konferenca projekta SKUM

Koper, 20. maja 2022

O pedagoškem pomenu umetnosti ne moremo razmišljati mimo dveh skrajnih točk, ki sta se izoblikovali v prvem stoletju razvoja akademske pedagogike:

- Schillerjeve ideje iz pisem o estetski vzgoji človeka iz leta 1794, da si od lepote ne moremo obetati neposrednih vzgojnih učinkov, a si uresničitve razsvetljenskega ideala modrosti - drzniti si misliti – ne moremo zamisliti brez umetnosti, ki ogreje srce in vzburi imaginacijo. Zaradi tega ima umetnost za človeka vrednost sama po sebi (l'art pour l'art) in ne potrebuje posebnega utemeljevanja
- Spencerjeve ideje, da umetnosti sodijo v človekov prosti čas, zato bi morale zavzemati enako mesto v vzgojnih dejavnostih, osrednje mesto pa naj seveda pripada znanosti
- Danes bi morali dodati, da si mora vzgoja z umetnostjo v javnem šolskem sistemu svoje mesto šele »prislužiti«, če dokažemo, da ima pozitivne učinke na razvoj tistih zmožnosti, ki jih za razvoj potrebujejo sodobne industrije oziroma svet kapitala (Paul Collard 2017)

Slovenska šola je od demokratičnih sprememb naprej »...podlegla načelu *techne*, pozabila pa malce na *poiesis*. Kritično tako obstaja znotraj orodij, ki jih ima znanost. Medtem ko je *poiesis* problem naše šole vse od takrat.« (Medveš Zdenko (intervju), *Sobotna priloga Dela*, 2. 10. 2021). Preprosto povedano, ko šola za razlago sveta uporablja zgolj še matematizirano znanje, otroci in mladostniki ne razmišljajo več o pojavih, ki jih obravnavajo pri pouku, ampak le še, s katerimi formulami lahko rešijo zadano šolsko nalogo.

Kar manjka, so otrokove/mladostnikove prvoosebne izkušnje s stvarnostjo, o kateri se uči v vrtcu ali v šoli. Razlaga, utemeljena na rezultatih znanosti, je »tretjeosebna izkušnja, izkušnja nekoga drugega«, »prvoosebna izkušnja pa je pedagoški fenomen«, ki ga spodbujamo z neposrednim stikom s pojavi (eksperimentalni pouk), pa tudi z narativnim utemeljevanjem – s pripovedovanjem, z navajanjem načinov, kako smo prišli do določenega spoznanja, z obračunavanjem s predsodki in z etičnim presojanjem. Medveš zaključi, da otrok iz šole, ki temelji samo na tretjeosebnih izkušnjah, »odide z glavo, oprano z znanjem«, iz šole, ki temelji na prvoosebnih izkušnjah, pa izidejo zmožnosti kritičnega in etično odgovornega presojanja, ter tudi danes še kako aktualne zmožnosti za soočanje s teorijami zarot (prav tam).

Osnovni cilji projekta SKUM

- Okrepiti kulturno-umetnostno dejavnost v šolski vertikali od vrtcev do srednjih šol
- Otrokom/mladostnikom omogočiti kakovostne umetniške izkušnje v kulturno-umetniških ustanovah in ob stiku z umetniki
- Okrepiti srečevanje z doslej v vrtcih in šolah zapostavljenimi umetniškimi zvrstmi (uprizoritvene umetnosti, ples, film, multimedijske umetnosti – še posebej digital storytelling)
- Okrepiti status VIZ kot kulturnih stičišč v lokalnem okolju
- Vzpostaviti bazo primerov dobrih praks, ki bodo v bodoče zgled in motivacija za nadaljevanje projektov vzgoje z umetnostjo
- ...ter seveda dokaz, da se vlaganje v KUV „splaca“...

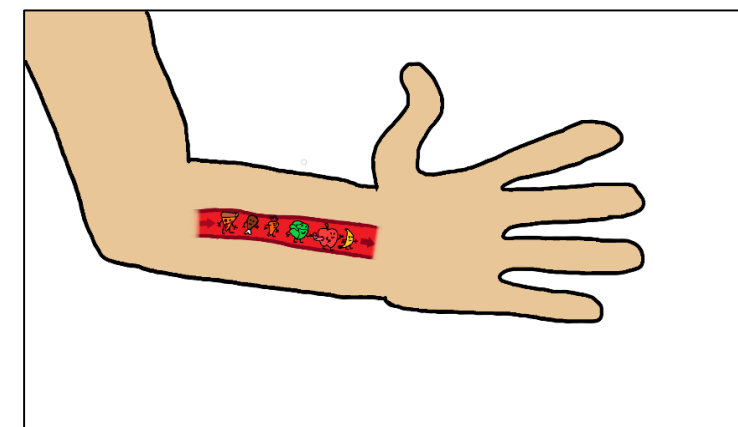
Predvideni učinki vzgoje z umetnostjo

- Pregled strokovne literature s področja kulturno umetniške vzgoje (glej *Gardner, Robinson, Koopmann, Nussbaum, Eisner, Csikszentmihalyi* idr.) kaže, da lahko potencialne pozitivne učinke kulturno-umetnostne vzgoje razdelimo na tri ključna področja:
 - pomen, ki ga imajo kulturno-umetniške dejavnosti za razvoj otrok/mladostnikov (in njihovih sporazumevalnih zmožnosti)
 - pomen, ki ga imajo kulturno-umetniške dejavnosti za nadaljnji razvoj didaktične zasnove vzgojno-izobraževalnih dejavnosti v vrtcu/šoli
 - pomen, ki ga imajo kulturno-umetniške dejavnosti na podobo vrtca/šole kot kulturne institucije v lokalnem okolju

Dodatni cilji projekta

- Pregled stanja KUV na univerzitetni ravni in napotki za izboljšanje (še posebej v pedagoških programih)
- KUV kot sredstvo za premagovanje vzgojno-izobraževalnih ovir v času pandemije Covid-19

Pregled ključnih učinkov projekta



Pomen za razvoj otrok/mladostnikov – krepitev poetskega narativnega mišljenja

Po Ricoeurju (Richard Kearney, 1998, *Poetics of Imagining*) zgodba vključuje tri pomembne vloge:

- Prepričevalno vlogo

Naracija okrepi krog sebstva v 'razširjeno zavest', zmožno zamisliti si sebe na mestu drugega. S tem presegamo lasten narcisizem, ko samo-sebstvo (moi) pretvarjamo v sebstvo-za-drugega (soi). Naraciji pa ne smemo zoperstaviti znanstvena dejstva, saj oba načina pojasnjevanja najbolj prepričljivo delujeta skupaj.

- Vlogo ustvarjanja vizije

Utopično mišljenje – misliti možne boljše svetove - je nujen pogoj za zdrav razvoj sebstva.

- Vlogo ustvarjanja iniciative

Ko se približamo prepričljivi upodobitvi drugega, ki aktivira kognitivno in čustveno plast našega doživljanja, ne moremo ostati ravnodušni do njegove radosti ali bolečine. Ta empatični odziv aktivira motivacijo za delovanje.

- Otroci

- Z rabo umetniških jezikov predšolski otroci izkazujejo bogatejše mišljenje in ustvarjalnost



E., 3.5 let: to je oder, lutka, stoli.
Tu grem jaz v gledališče.



2. Starostno obdobje: Poustvarjanje ob obisku galerije.

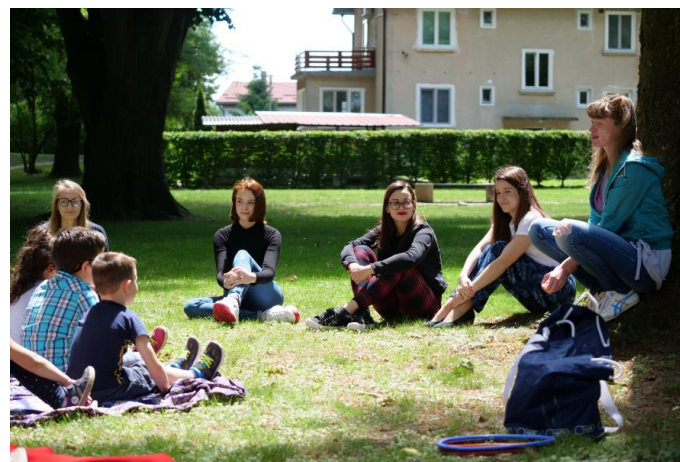


2. Starostno obdobje:
Otroci se gibajo kot miška

- Mladostniki
 - Osmislitev temeljnih bivanjskih vprašanj
 - Poglobljanje strokovnih vsebin



Gimnazija Ljutomer – zavedanje nevarnosti digitalnih medijev



* Srednja zdravstvena šola Slovenj Gradec– metaforika telesa
Srednja gostinska in turistična šola
* Radenci – Turistični vodič Idemo
Pedagoška gimnazija Ljutomer –
pripovedovanje zgodb za vrtčevske
otroke

Razvoj didaktične zasnove vzgojno-izobraževalnih dejavnosti v vrtcu/šoli

- Umetniki si umetniško ustvarjanje predstavljajo kot proces konceptualnega poizvedovanja in ustvarjanja pomena.
- Med veščinami izpostavljajo ustvarjanje, dejavno gledanje in kritično presojo. Cenijo radovednost, domiselne odzive, liberalno razmišljanje in svobodno raziskovanje sočasnih tokov zanimanja.
- V pedagoški vlogi umetniki črpajo iz lastnih izkušenj kot ustvarjalni izvajalci, da bi sprožili učni proces, podoben njihovem umetniškemu delovanju. Izkustveno učenje s poudarkom na tem, da udeleženci dobijo priložnost neposredne interakcije z umetnino, eksperimentiranja, tveganja in igranja v podpornem okolju, je postavljeno v ospredje. (Emily Pringle 2014, *Pedagoški proces pod vodstvom umetnikov v galeriji sodobne umetnosti – razvijanje okvira za ustvarjanje pomena*).

- Ustvarjalna raba IKT
- Alternativni načini pripovedovanja zgodb
 - Gibalno-uprizoritveni pristopi, ki so utemeljeni na konceptu utelešene vednosti

Gimnazija Ljutomer – dijakinje 1. letnikov: plesno uprizoritvena predstava z ekološko tematiko v sklopu projekta **Upor** (junij 2021)

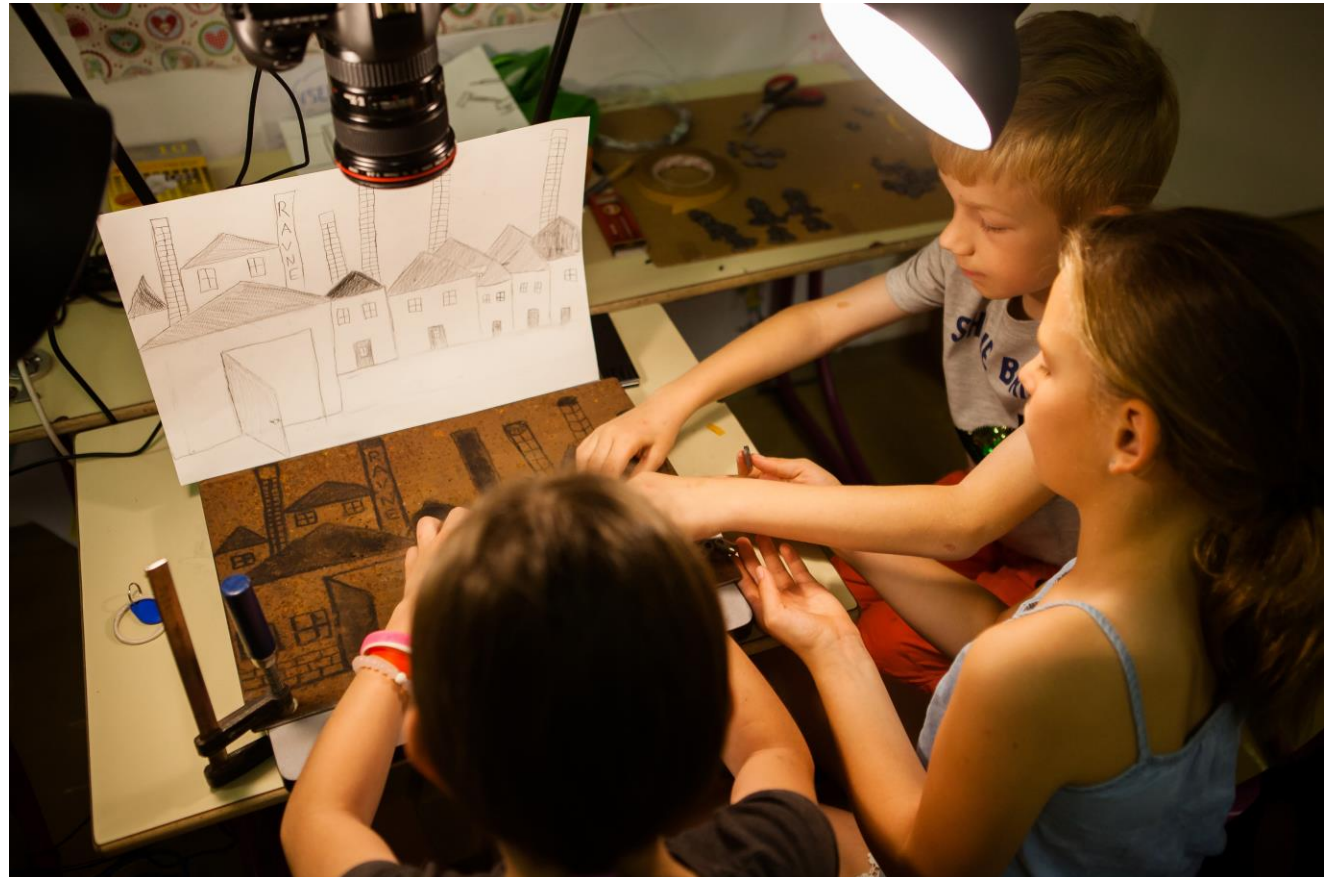


- Uveljavljanje pripovedovanja s pomočjo digitalnih orodij (npr. stop-motion pristop k ustvarjanju animiranih zgodb) in fotozgodbe kot otrokom in mladim dostopen in zanimiv način pripovedovanja zgodb



Vrtec Ivana Glinška Maribor –
projekt **nekoč je bila...** (2021)

OŠ Koroški jeklarji, 3. razred –
projekt **Guštarija** (2018)





Jure Šimonka: „**Ne mi po njem, on po nas naj se ravna!**“
Fotозgodba o uporuh vernikov v Razkrižju, ko župnik ni
hotel maševati v Slovenskem jeziku





Nika Sagadin, **Duh našega časa** Fotozgodba o doživljanju koronskih ukrepov

Vrtec/šola kot kulturna institucija v lokalnem okolju

- Prenos umetniških dejavnosti v lokalno okolje, ki vzpostavi vrtec in šolo kot kulturno stičišče, kar je nekoč že bila (čas čitalništva)
- Predstavitve dosežkov širši javnosti



DRUŽBENI ANGAŽMA

PRIHODNOST ŽELIMO TUDI ZASE
z umetnostjo opozarjamo na probleme sedanjosti
dijaki 1. letnika GFML pod mentorstvom učiteljev in umetnikov

sreda, 2. junija 2021, od 10.30 dalje
Ljutomer: Glavni trg in Gimnazija Franca Miklošiča

gib, fotografija, video, beseda, glasba, igra, slika

GFML **SKUM** REPUBLIKA SLOVENIJA MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT EVROPSKA UNIJA OPERACIJSKI PROGRAM IZOBRAŽEVANJE, SKLAD ZA REGIONALNO RAZVOJNO SODELOVANJE PETIDA INCENTIVARIS 100

Operacijo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

Razstava **Metaforika telesa**
na glavnem trgu v Slovenj
Gradcu
Predstavitev projekta **Upor**
na glavnem trgu v
Ljutomeru

Zaključek

Vrtec in šola pod pritiskom (nad)nacionalne politike postajata vse bolj v produkcijo znanja in veščin usmerjeni ustanovi, zato si moramo skupaj prizadevati za povečanje deleža „koristno nekoristnega časa“ (Nuccio Ordine) za kulturno-umetnostne dejavnosti.

Informativni značaj šolskih predmetov, ki obravnavajo različna področja umetnosti (glasba, likovni medij, literatura, med izbirnimi predmeti pa še gledališče, film, umetnost) je potrebno nadgraditi s konceptom vzgoje z umetnostjo, ki v ospredje namesto tehničnega poznavanja umetnosti postavi doživljanje in ustvarjanje s poetskimi jeziki.